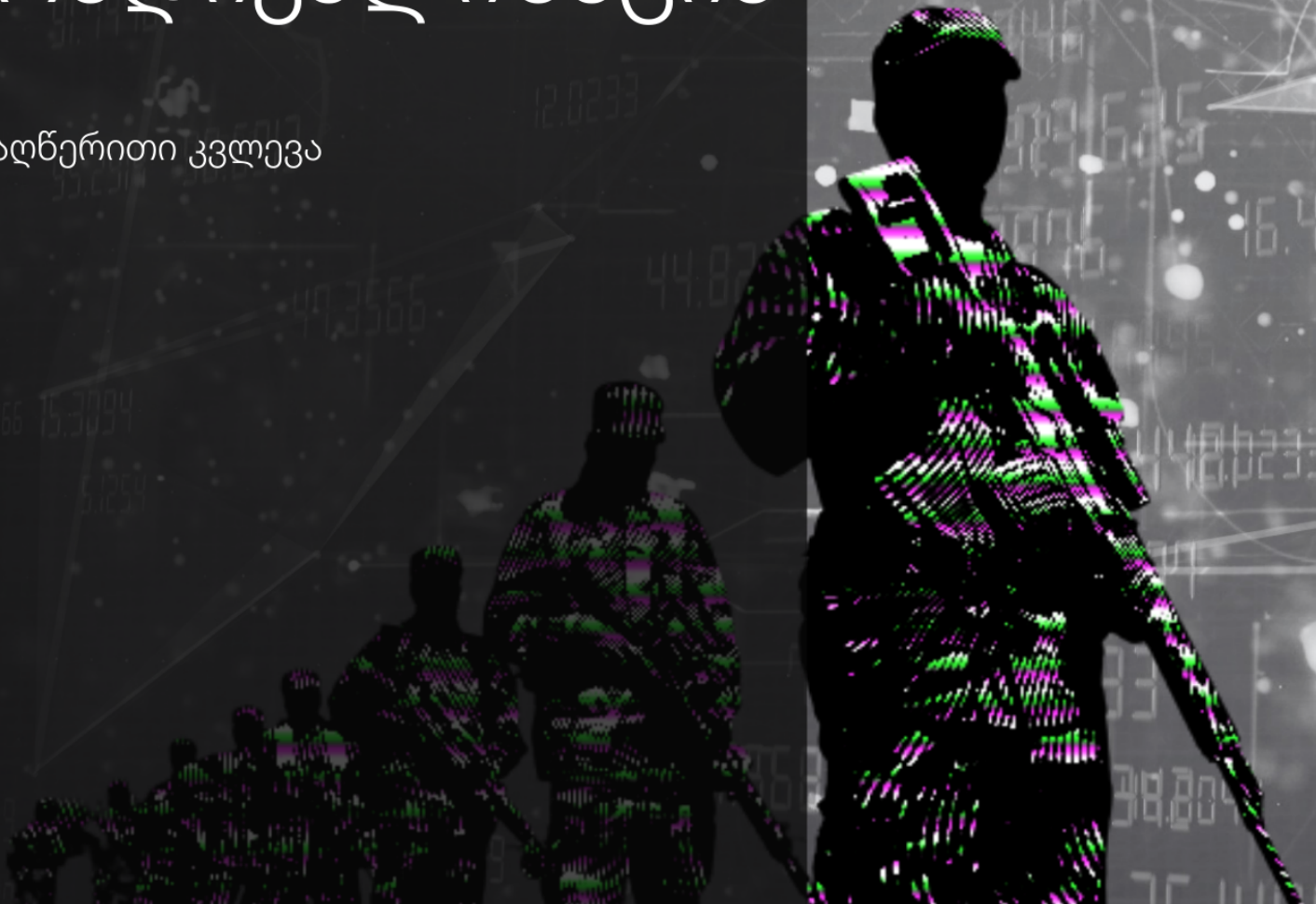

აღ-კაიდას ონლაინ პროპაგანდა, რეკრუტირება და რადიკალიზაცია

აღწერილობითი კვლევა

„აღ-კაიდას ონლაინ პროპაგანდა, რეკრუტირება და
რადიკალიზაცია“

აღწერითი კვლევა

ავტორი: ლიკა კობეშავიძე

საქართველოს სტრატეგიის და განვითარების ცენტრი (GCSD) არასამეწარმეო, არასამთავრობო ორგანიზაციაა. ჩვენი ძირითად მიზნებია: საქართველოს ეროვნული უსაფრთხოების უზრუნველყოფის ხელშეწყობა; ქვეყნის ეფექტიანი და დემოკრატიული მართვის პრინციპების განმტკიცება და ქვეყნის მდგრადი განვითარების პირობების შექმნა. მიზნებიდან გამომდინარე, ჩვენი საქმიანობა მოიცავს: კვლევას, მონიტორინგს, ადვოკატირებასა და სხვადასხვა საგანმანათლებლო პროექტების განხორციელებას. ჩვენი ღირებულებები ეფუძნება თანასწორობის, ადამიანის თავისუფლების, პატივისცემის, ანგარიშვალდებულებისა და გამჭვირვალობის პრინციპებს.

GCSD-სთან არსებული ტერორიზმის კვლევითი ცენტრი (TRC) არის პირველი ქართული ორგანიზაცია, რომლის მიზანია ტერორიზმის, რადიკალიზაციისა და ძალადობრივი ექსტრემიზმის კვლევა და ამ ფენომენებთან დაკავშირებულ საკითხებთან მიმართებაში არსებული ცოდნის ნაკლებობის შევსება. ცენტრი საკუთარ მისიად მოიაზრებს შექმნას იმ ტიპის პროდუქტები, რომელიც სამომავლოდ საქართველოში ხსენებული საკითხების უფრო სიღრმისეულ კვლევას შეუწყობს ხელს, ასევე დაეხმარება ამ საკითხების მოქმედ მკვლევარებსა და ამ მიმართულებით მომუშავე პრაქტიკოსებს.

წინამდებარე კვლევაში გამოხატული მოსაზრებები ეკუთვნის ავტორს და შესაძლოა არ გამოხატავდეს საქართველოს სტრატეგიის და განვითარების ცენტრის (GCSD) ან ტერორიზმის კვლევითი ცენტრის (TRC) პოზიციას. TRC - ს წერილობითი თანხმობის გარეშე დოკუმენტის არცერთი ნაწილი არ შეიძლება გადაიბეჭდოს ნებისმიერი, მათ შორის ელექტრონული ან მექანიკური ფორმით.

აბსტრაქტი

ალ-კაიდა, ან ალ-ქაშიდა (ბაზა) არაბულად, არის ისლამისტური ტერორისტული ორგანიზაცია, რომელიც ოსამა ბინ ლადენმა და აბდულა აზამმა 1988 წელს პაკისტანში დააფუძნეს.

ალ-კაიდამ გახდა ლოჯისტიკური ქსელი მუსლიმების მხარდასაჭერად, რომლებიც იბრძოდნენ საბჭოთა კავშირის წინააღმდეგ ავღანეთის ომის დროს; როდესაც საბჭოთა კავშირმა 1989 წელს ავღანეთი დატოვა, ორგანიზაცია დაიშალა, მაგრამ განაგრძო წინააღმდეგობა უცხოურ ძალებთან. 1996 წელს, თალიბანის დახმარებით ჯგუფმა საბოლოოდ განაახლა თავისი შტაბ-ბინა ავღანეთში.

ალ-კაიდას დამახასიათებელი ელემენტი სწორედ ონლაინ პროპაგანდაა, რომლის მეშვეობითაც ის ახალი ადამიანების რადიკალიზაციას და რეკრუტირებას ახერხებს. ამ მხრივ, თანამედროვე ტერორისტული ორგანიზაციები ინტერნეტს სხვადასხვა მიზნით იყენებენ. ინტერნეტი გახდა ახალი და მთავარი საკომუნიკაციო წყარო ექსტრემისტული ნარატივის გავრცელების თვალსაზრისით. თითქმის ყველა ტერორისტული ორგანიზაცია ინტერნეტს ტერორისტული მიზნებისთვის იყენებს და პროპაგანდას ავრცელებს სხვადასხვა ინტერნეტ-პლატფორმის საშუალებით.

მოცემულ ნაშრომში, განხილულია ალ-კაიდას ინტერნეტ პროპაგანდის გავლენა ადამიანების იდეოლოგიურ ცვლილებაზე - თუ რა გავლენას ახდენს მსგავსი კომუნიკაცია და აქტივობა ადამიანების ფსიქოლოგიაზე. რატომ არის ონლაინ პროპაგანდა ყველაზე მარტივი გზა ადამიანების რადიკალიზაციის კუთხით და, ამავდროულად, დეტალურად აღვწერ ამ ადამიანების ტრანსფორმაციასა და იმ მიზეზებს, თუ რატომ გადაწყვიტეს ჩართულიყვნენ ტერორისტულ აქტივობაში ან დახმარებოდნენ ტერორისტულ ჯგუფებს საკუთარი პროპაგანდის გავრცელებაში.

სარჩევი

შესავალი	5
ლიტერატურის მიმოხილვა	6
ალ-კაიდას მედია არმია „AS-SAHAB“	6
ალ-კაიდას პროპაგანდისტული მესიჯების გავრცელება	9
ონლაინ რადიკალიზაციის გზები	11
ნაბიჯი პირველი: „ნაპერწკლის მიწოდება“	12
ნაბიჯი მეორე: „ანთეთ ცეცხლი“	14
ნაბიჯი მესამე: „ზიანის შემსუბუქება“	15
ბავშვების რადიკალიზაცია	15
ბოსტონის მარათონი	17
დასკვნა	21
გამოყენებული ლიტერატურა:	23

შესავალი

ინფორმაციულმა რევოლუციამ და ინტერნეტის მნიშვნელობის ზრდამ 1990-იან წლებში მოსახლეობის დიდი ყურადღება მიიპყრო. შეიძლება ითქვას, რომ ტერორისტებსა და ექსტრემისტებს ინტერნეტი იმავე შესაძლებლობებს სთავაზობს, რასაც ჩვეულებრივ ადამიანებს. ეს მოიცავს კომუნიკაციას, თანამშრომლობასა და დარწმუნებას. ინტერნეტში ხელმისაწვდომი ძალადობრივი ექსტრემისტული პროპაგანდის შემცველი მასალის მოცულობა ყოველდღიურად იზრდება.

შეიძლება ითქვას, რომ ადამიანებს ფსიქოლოგიური მოთხოვნილება აქვთ, განევიანდნენ სხვადასხვა ჯგუფებში. მიუხედავად იმისა, რომ ჯგუფების ფუნქციები შეიძლება განსხვავდებოდეს, მისი წევრობა ადამიანის არსებობის უნივერსალური მახასიათებელია (Webster, n.d.). ჯგუფის მახასიათებლებში შედის წევრების ერთმანეთზე ზეგავლენის შესაძლებლობა, ურთიერთდამოკიდებულება, საერთო სოციალური იდენტობა და ჯგუფის წევრებს შორის ერთგვარი იერარქიული ურთიერთობა (ibid.).

ტერორიზმი დიდი ხანია არის ქვეყნების უსაფრთხოების უდიდესი პრობლემა, თუმცა თანამედროვე ტექნოლოგიების განვითარებასთან ერთად ეს საფრთხე სხვა მასშტაბებს აღწევს. დღევანდელ გლობალიზებულ საზოგადოებაში ინტერნეტი მნიშვნელოვან როლს ასრულებს ტერორისტული საქმიანობის დაკომპლექტების, ტრენინგის, რადიკალიზაციის, დაგეგმვის, მომზადების, მხარდაჭერისა და განხორციელების მიზნით. თანამედროვე სამყაროში უკვე აღარ არის საჭირო პოტენციურ წევრებთან წინასწარ შეხვედრა, რადგან ინტერნეტის მეშვეობით ეს პროცესი ბევრად მარტივია. შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ამ ახალ ეპოქაში ტერორიზმი ტრანსნაციონალური, ტექნოლოგიურად მოწინავე და გლობალურია. ამ მხრივ, თანამედროვე ტერორისტული ორგანიზაციები ინტერნეტს სხვადასხვა მიზნით იყენებენ. ინტერნეტი გახდა ახალი და მთავარი საკომუნიკაციო წყარო ტერორისტული პროპაგანდის გავრცელების თვალსაზრისით. თითქმის ყველა ტერორისტული ორგანიზაცია ინტერნეტს ტერორისტული მიზნებისათვის იყენებს და პროპაგანდას ავრცელებს სხვადასხვა ინტერნეტ-პლატფორმის საშუალებით.

ლიტერატურის მიმოხილვა

ალ-კაიდას ონლაინ პროპაგანდის განხილვისას გამოყენებულია მკვლევართა მიერ სხვადასხვა დროს გამოცემული ნაშრომები. ლიტერატურის მიმოხილვის ძირითადი აქცენტი იქნება ალ-კაიდას მეთოდებზე, თუ როგორ ახერხებს ჯგუფების შერჩევას და მათ რადიკალიზაციას.

ლიტერატურის შეგროვების დროს, ნაშრომში გამოყენებულია მრავალფეროვანი და მრავლისმომცველი, მათ შორის, ისეთი მასალები, რომლებიც ონლაინ პროპაგანდის მნიშვნელობის ძირფესვიანად გაანალიზებას ეხება. ამავდროულად, საჭიროა ბოსტონის მარათონის ქეისის დეტალური ახსნა, ისტორიული ფაქტორი, ფსიქოლოგიური მომენტები და მიზეზები, თუ რატომ მოხდა ამ ადამიანების რადიკალიზაცია.

შესაბამისად, რადიკალიზაციაზე გამოყენებულია არა მხოლოდ ისეთი ლიტერატურა, რომელიც ისტორიულად მიმოიხილავს მოვლენებს, არამედ ფსიქოლოგიური დეტალები, რომელიც დანერჩილია სხვადასხვა ექსპერტის მიერ. მოცემულ ნაშრომში, განმარტებულია სხვადასხვა პირების ცვლილების მომენტები, რათა გასაგები ყოფილიყო, თუ როგორ გავლენას ახდენს ონლაინ პროპაგანდა მათ ფსიქოლოგიაზე და რატომ არის ეს ყველაზე მარტივი მეთოდი ტერორისტებისთვის.

ალ-კაიდას მედია არმია „as-Sahab“

მიუხედავად იმისა, რომ 11 სექტემბრის თავდასხმის შემდეგ ალ-კაიდას ბევრი წარუმატებლობა ჰქონია (მათ შორის ოსამა ბინ ლადენის მკვლელობა), ის კვლავ ითვლება საფრთხედ მსოფლიოში. შეშფოთების მიზეზი არა მხოლოდ კინეტიკური საფრთხეები, არამედ პროპაგანდისტული საქმიანობაა. სხვა ორგანიზაციის მსგავსად, ალ-კაიდა იყოფა უფრო მცირე ჯგუფებად, რომლებიც პასუხისმგებელი არიან კონკრეტულ სფეროებზე. უჭრედს ან კვანძს, რომელიც პასუხისმგებელია ალ-კაიდას მედიაზე, ინგლისურად ას-საჰაბს ან „ლრუბელს“ უწოდებენ. ამ ერთეულს აქვს მთელი რიგი პასუხისმგებლობები, რომლებიც მოიცავს ტრადიციული და ონლაინ მედიის წარმოებას, ისევე როგორც ყველა კომუნიკაციის სხვა ფორმებს, რომელთა მეშვეობითაც შესაძლებელია პროპაგანდისტული საქმიანობის წარმოება. კომუნიკაციის სხვა ფორმები შეიძლება მოიცავდეს საგანმანათლებლო ვიდეოებს

და შეტყობინებებს სხვადასხვა მიზნებისთვის (მაგალითად, მოწამეების ვიდეოები, წარმატებული თავდასხმები), რომლებიც ალ-კაიდას ცენტრის მიერ სასურველ ქმედებებს ემსახურება. ალ-საჰაბი ასევე პასუხისმგებელია მასალაზე, რომელიც მიმართულია მსოფლიოს მთავრობებზე, სხვადასხვა ქვეყნის მოქალაქეებზე, პოტენციურ მხარდამჭერებზე და მოჭაჭედებზეც კი. (Awan, 2010)

ალ-საჰაბის გამოყენებისას, ალ-კაიდას გზავნილი შეიძლება იხილოთ მრავალფეროვან ვებსაიტებზე, ბლოგებზე, ონლაინ ჟურნალებზე, ონლაინ წიგნებსა და ჩატებში. ალ-კაიდა არ უნდა შემოიფარგლოს კომუნიკაციის ტრადიციული მეთოდებით, როგორც ეს ახლო წარსულში ტერორისტული ორგანიზაციების შემთხვევაში ხდებოდა. ალ-საჰაბი ფართოდ არის წარმოდგენილი ინტერნეტში მრავალი მიზნის გამო; ამ მიზნებიდან ბევრი ონლაინ აქტივობის ბუნებიდან გამომდინარეობას, რომელიც საერთაშორისო წვდომას, ანონიმურობას, დაბალ ღირებულებას და შეზღუდულ რისკსა და ცენზურას მოიცავს. ტრადიციულ მედიაში (ბეჭდური, ტელევიზია, რადიო) შეტყობინება ხშირად ადგილის მიერ ისეთი ფაქტორების გამო რედაქტირდება, როგორცაა დროის/სივრცის შეზღუდვები, პროფესიული ეთიკური სტანდარტები და ა.შ. ხოლო ონლაინ სივრცეში არ არსებობს შეზღუდვები. ზედმეტია იმის თქმა, რომ ტერორისტულმა ორგანიზაციამ, რომელსაც IED-ის აფეთქების, თავის მოკვეთის გრაფიკული ან სისხლიანი კადრები აქვს, კარგად იცის, რომ ეს მასალა ტელევიზიით არ გავა. ამგვარად, ალ-საჰაბის გამოყენებით, ალ-კაიდას შეუძლია უზრუნველყოს, თავისი გზავნილის გამოქვეყნება, რომელიც არ იქნება მანიპულირებული მესამე მხარის მიერ. წლების განმავლობაში, as-Sahab-მა გააუმჯობესა ვიდეო და ვებსაიტების წარმოების ხარისხი. As-Sahab-მა არა მხოლოდ პროდუქციის ხარისხის, არამედ რაოდენობრივი ზრდაც აჩვენა. მაგალითად, 2007 წელს მან ხუთჯერ მეტი ვიდეო გამოუშვა, ვიდრე 2005 წელს. (Seib, 2008)

ალ-საჰაბის ე.წ. წინამორბედს, ალნედა წარმოადგენს. 1990-იანი წლების ბოლოს, ალნედას დახმარებით (თავდაპირველად, იყენებდა www.alneda.com ვებსაიტს), ალ-კაიდამ სწრაფად გამოიყენა თავისი ონლაინ შესაძლებლობები. 2006 წელს ალ-კაიდა უკვე აქტიური იყო ორმოცდაათზე მეტ ვებსაიტზე; ეს რიცხვი არ შეიცავს მხარდამჭერ ან ჯიჰადისადმი მიძღვნილ სხვა საიტებს. მიუხედავად იმისა, რომ თავდაპირველი საიტი (ალ ნედა) წლების განმავლობაში დაიხურა, ალ საჰაბს შეუძლია ალ-კაიდა ონლაინ რეჟიმში შეინახოს „კატისა და თავგის“ კიბერ თამაშის საშუალებით. მათ შეუძლიათ დარჩნენ ონლაინ, გადავიდნენ სერვერიდან სერვერზე, შეცვალონ ვებსაიტების სახელები და URL-ები, რათა თავიდან აიცილონ გამოვლენის შესაძლებლობა და თუნდაც აღმოაჩინონ ხარვეზები ვებ სერვერებში.

ისინი მიმაგრებულია ლეგიტიმურ საიტებზე, სადაც ისინი ერთგვარ „პარაზიტებს“ წარმოადგენენ. ალ-კაიდას ვებსაიტებს შეუძლიათ თავიანთი ინფორმაცია მიაწოდონ მხარდამჭერებს და დაინტერესებულ მხარეებს, რომლებიც აცნობიერებენ ცვლილებებს ელექტრონული ფოსტით, ჩეთ-რუმებით, პოსტებით ან ბმულებით სხვა ჯიჰადისტურ ვებსაიტებზე. (Weimann, 2006)

შეერთებული შტატებისა და მისი მოკავშირეების ძლიერი კონტრტერორისტული ოპერაციების გამო, ალ-კაიდა თავის კინეტიკურ ოპერაციებში წარუმატებლობას განიცდის, რაც მისთვის ინტერნეტს კიდევ უფრო მნიშვნელოვანს ხდის. ბოლო ათწლეულის განმავლობაში, როდესაც ალ-კაიდამ გაზარდა ინტერნეტით სარგებლობის სიხშირე, ინტერნეტი გახდა უფრო მნიშვნელოვანი მთელ მსოფლიოში, ონლაინ მედიის მუდმივად მზარდი გაჯერების გამო. მასობრივი ინფორმაციის საშუალებების გამოყენების გარეშე, ტერორისტული ორგანიზაციის კინეტიკური ოპერაციები მხოლოდ თავდასხმის ადგილის უშუალო სიახლოვეს მყოფი ოპერაციებით შემოიფარგლება, რაც მნიშვნელოვნად ზღუდავს ტერორისტული თავდასხმის გავლენას. საერთაშორისო მედიის გამოყენებით, შესაძლებელია ტერორისტული შეტყობინებების დროის ძალიან მცირე მონაკვეთში მთელი მსოფლიოსთვის გაზიარება. მაგალითად, 11 სექტემბრის თავდასხმების დროს, იმ დღის სურათები მალევე გავრცელდა და პოპულარული გახდა მთელ მსოფლიოში. თავდასხმების შესახებ ინფორმაციის გავრცელების შემდეგ მაშინვე გაჩნდა ინფორმაცია ალ-კაიდას შესახებ. (Tuman, 2010)

საიდუმლო ჩატებში და დაშიფრულ ინტერნეტ დაფებზე ალ-კაიდას მებრძოლები გეგმავდნენ და კოორდინაციას უწევდნენ თავდასხმებს. წლების განმავლობაში, ექსტრემისტები იყენებდნენ ონლაინ ფორუმებს ინფორმაციის გასაზიარებლად და მხარდაჭერის მოსაპოვებლად, ხოლო გასული ათწლეულის განმავლობაში მათ შექმნეს სისტემები, რომლებიც აერთიანებს დაშიფვრის პროგრამებს და ანონიმურობის პროგრამულ უზრუნველყოფას, რათა დამალონ მათი კვალი. ჯიჰადისტური ტექნოლოგია შეიძლება იმდენად დახვეწილი და გასაიდუმლოებული იყოს, რომ შესაძლოა ეროვნული უსაფრთხოების სააგენტოსაც კი გაუჭირდეს იმ პროგრამების აღმოჩენა, რომლებიც შექმნილია ტერორისტული შეთქმულების გამოსავლენად. ტერორისტული დაჯგუფება ახალი ადამიანების მოძიებას საკმაოდ მარტივი მეთოდებით ახერხებს და, რაც, პირველ რიგში, სამიზნე ჯგუფების სწორად არჩევას გულისხმობს. გარდა იმისა, რომ ისინი ცდილობენ მსგავსი იდეოლოგიის მქონე ადამიანების მოზიდვას, ასევე უკავშირდებიან ადამიანებს, რომლებმაც პირადი ტრამვა განიცადეს, დაკარგეს ცხოვრების სურვილი ან უკიდურეს სიღარიბეში ცხოვრობენ.

აშშ-ის დაზვერვის ოფიციალურმა წარმომადგენელმა თქვა, რომ დაუზუსტებელი საფრთხე განიხილებოდა ონლაინ ფორუმზე, რომელსაც იმდენი ჯიჰადისტური ჯგუფი შეუერთდა, რომ მასში ბოკო ჰარამის წარმომადგენელი, ნიგერიის ამბოხებაც შედიოდა, რომელსაც კავშირი აქვს ალ-კაიდასთან. დაზვერვის ორმა სხვა წარმომადგენელმა დაახასიათა საფრთხე, როგორც უფრო გაფრთხილება პოტენციური თავდასხმებისთვის მოსამზადებლად (New York Post, 2013).

ალ-კაიდას პროპაგანდისტული მესიჯების გავრცელება

ალ-კაიდა უზრუნველყოფს მისი გზავნილის მიღებას როგორც ინტერნეტით, ასევე მის ფარგლებს გარეთ. ალ-კაიდა დიდწილად ეყრდნობა ტრადიციულ მედიას წარმატებული თავდასხმების, მუქარისა და გზავნილების შესაქმნელად მსოფლიო ლიდერებისთვის და სხვადასხვა ქვეყნის მოქალაქეებისთვის. ერთ-ერთი ასეთი ტრადიციული მედია, რომელსაც ალ-კაიდა იყენებს, არის ალ ჯაზირა. ალ ჯაზირა იღებს ვიდეოებს/შეტყობინებებს ტერორისტული ორგანიზაციისგან მათი მრავალი წყაროსა და კონტაქტის საშუალებით, საიდანაც შემდეგ ისინი ავრცელებენ შეტყობინებას ისეთ საერთაშორისო საინფორმაციო სააგენტოებში, როგორცაა CNN ან BBC. ნაწილობრივ იმის გამო, რომ ალ ჯაზირას თითქმის ექსკლუზიური წვდომა აქვს ისლამურ ექსტრემისტულ მასალებზე, ის არაერთგზის კრიტიკის სამიზნე გამხდარა. ონლაინ მუშაობისთვის გუნდებს არ სჭირდებათ სამაუწყებლო სადგური ან მაღალტექნოლოგიური აღჭურვილობა, რომელიც ძვირია (და ადვილად აღმოსაჩენი). მომხმარებლებისთვის მხოლოდ ინტერნეტთან კავშირიც საკმარისია. ალ-კაიდამ კარგად იცის ამ გარემოს მნიშვნელობა. ინტერნეტის, როგორც სხვა საფარის გამოყენებით, ალ-კაიდას შეუძლია მიაღწიოს ისეთ ჯგუფებს, რომლებთან წვდომაც აქამდე შეუძლებელი იყო.

ჩვენს საინფორმაციო ეპოქაში, ინფორმაცია შეიძლება გადაეცეს ადამიანებს რამდენიმე წუთში და ძალადობრივ ქმედებებამდე ადამიანის ემოციებზე გავლენა მოახდინოს. ამის მაგალითია ტერი ჯონსის მიერ ყურანის დანვის შემთხვევა, ასევე, რელიგიური ტექსტების დანვა და ეგვიპტის ბოლო საპროტესტო აქციები აშშ-ს საელჩოს წინ სავარაუდო ანტიისლამური ფილმის გამო. ამ ქმედებებს არეულობები და პროტესტი მოჰყვა, რის შედეგადაც რამდენიმე ადამიანი დაიღუპა ან დაშავდა.

გარდა ამისა, ონლაინ რეკრუტირების მასალები ხშირად ითარგმნება ინგლისურ, ფრანგულ და სხვა ენებზე, რათა მოხდეს მხარდამჭერების მოზიდვა დასავლეთის ქვეყნებში, რომლებსაც ექნებათ მარტივი წვდომა კრიტიკულ სამიზნეებზე.

მთლიანობაში, ალ-კაიდას მიერ ასეთი მეთოდების გამოყენება ძალზე ეფექტური იყო და ტერორისტულმა ორგანიზაციამ წარმატებით შეძლო ბევრი შედარებით ჩვეულებრივი ადამიანის მორჩილ აგენტად გადაქცევა, რომლებიც მათ ბრძანებებს ემორჩილებოდნენ. გარდა ამისა, გაძლიერებული კონტრტერორისტული ძალისხმევითა და ტერორის წინააღმდეგ აგრესიული გლობალური ომის მიუხედავად, რადიკალური ანტიამერიკული ვებ-გვერდები 2001 წლის 11 სექტემბრის შეერთებულ შტატებზე თავდასხმის შემდეგ მნიშვნელოვნად გაიზარდა. (IEP, 2019).

ალ-კაიდას სრულად შეუძლია გამოიყენოს ინციდენტები, რამაც შეიძლება გამოიწვიოს მუსლიმების რეაქცია მის სასარგებლოდ. მუსლიმური სამყაროს ფართო ფენების შეხედულებების გასაგებად, პრობლემად იქცევა ალ-კაიდას პროპაგანდისტული ოპერაციების პრობლემის აქტუალობა. დიდი ფანტაზია არ არის საჭირო იმის გასააზრებლად, რომ საზოგადოებრივი აზრი ალ-კაიდას მიზნების სასარგებლოდ, ალ-კაიდას მიერ ინფორმაციის მანიპულირებასთან ერთად, ზრდის იმის ალბათობას, რომ დაუცველი ახალგაზრდები შეუერთდებიან ჯიჰადის ალ-კაიდას ვერსიას. მაგალითად, არიდ უკას, ფრანკფურტის აეროპორტის სროლაში დამნაშავე და ორი ამერიკელი სამხედრო მოსამსახურის დაღუპვაზე პასუხისმგებელი, მოტივირებული იყო ამერიკელ სამხედროებზე თავდასასხმელად მას შემდეგ, რაც ჯიჰადის პროპაგანდამ რადიკალიზაცია მოახდინა. სასამართლოში მოწმეების ჩვენების თანახმად, უკრაინისთვის ბოლო წვეთი იყო ვიდეო კლიპის ყურება ანტი-ომის ფილმიდან "Edited", რომელშიც ნაჩვენებია იყო გამოგონილი სცენა ამერიკელი ჯარისკაცების მიერ მუსლიმი მოზარდი გოგონას გაუპატიურების შესახებ. ეს სცენა YouTube-ზეც აიტვირთა, სადაც იგი დიდი პოპულარობით სარგებლობდა. უკას შემთხვევა ჯიჰადის პროპაგანდის შედეგად თვითრადიკალიზაციის პროცესის კარგი მაგალითია. მანიპულაციური პროპაგანდის სხვა ფორმების მსგავსად, ჯიჰადისტური პროპაგანდა მიზნად ისახავს ძლიერი ემოციების გამოწვევას, რათა აიძულოს დამკვირვებელი / მსმენელი / მკითხველი იმოქმედოს გარკვეული გზით. აღნიშნულ სიტუაციაში, ეს პროცესი კარგად მუშაობდა ჯიჰადისტებისთვის (Kull, 2009). რეალურად თუ ვიმსჯელებთ, მარტივი მისახვედრია, რომ ალ კაიდა ყველა შესაძლო საშუალებას იყენებს, რათა მოახდინოს მოსახლეობათა რადიკალიზაცია და მიიღოს ახალი წევრები საკუთარ რიგებში.

10 წელზე მეტი ხნის წინ I-Team-მა გამოავლინა ალ-კაიდას გეგმები "ღია წყაროს" ჯიჰადისტების ჩიკაგოს საზღვაო ხაზის წინააღმდეგ. ახლა ისინი დაბრუნდნენ ახალი პუბლიკაციით და ვიდეოთი, რომელიც ერთპიროვნული ჯიჰადისტების და

მარტოხელა მგლების ტერორისტების მიერ ამერიკაზე ძალადობრივ თავდასხმებს წაახალისებს.

2017 წლის შემდეგ მარტოხელა ჯიჰადისტების საჯარო მსვლელობის ბრძანებებს ამ დრომდე ადგილი არ ჰქონია. Inspire-ის ახალი გამოცემა კიდევ ერთხელ მოუწოდებს შეერთებულ შტატებში ამერიკელებზე თავდასხმას და ადიდებს ბოლოდროინდელ მასობრივ მკვლევებს, რომლებიც აცხადებდნენ, რომ იბრძოდნენ ჯიჰადისტური საქმისთვის. ეს მოიცავს აჰმად ალ-ისას, ამერიკელს სირიიდან, რომელსაც ბრალად ედება 10 ადამიანის მკვლელობა გასულ მარტში კოლორადოს სასურსათო მაღაზიაში.

ალ-კაიდამ ასევე გამოუშვა თავისი პირველი ვიდეო-კამპანია რამდენიმე წლის განმავლობაში, სახელწოდებით "America Burns". კამპანიის კადრები აჩვენებს თავდასხმას აშშ-ის თვითმფრინავებზე და ასახავს პოლიტიკურ განხეთქილებას, ქუჩის ძალადობას და რასობრივი დაძაბულობას, რაც გაუდის შეფასებით, მიზნად ისახავს ამერიკელებს შორის შიშის და პოლარიზაციის დათესვას. (Goudie, 2021)

ონლაინ რადიკალიზაციის გზები

ეს მიმოხილვა მიჰყვება მილგრამის (1974) ხაზს, რომლის ექსპერიმენტებმა ხელისუფლებისადმი დამორჩილების პირობებში ნორმალური ადამიანების ძალადობრივი პოტენციალის შესახებ მტკიცებულება წარმოადგინა. მისმა ნაშრომმა ზოგიერთი კრიტიკული ფაქტორი გამოავლინა, რომელიც წინასწარმეტყველებს იმ პირობებს, რომლითაც ადამიანი შევა აგენტურ მდგომარეობაში და შეასრულებს ავტორიტეტის ბრძანებებს. კერძოდ, მილგრამმა განსაზღვრა აგენტური მდგომარეობა, როგორც „მდგომარეობა, რომელშიც ადამიანი იმყოფება, როდესაც ის საკუთარ თავს ხედავს, როგორც სხვა ადამიანის სურვილების აღსრულების აგენტს“. ამ მდგომარეობაში ადამიანი აღარ თვლის საკუთარ თავს პასუხისმგებელს ქმედებებზე. მილგრემი ვარაუდობს, რომ არსებობს მთელი რიგი წინაპირობები, რომლებიც წინასწარმეტყველებენ იმის ალბათობას, რომ ადამიანი გადავიდეს ქმედებების თავისუფალი არჩევანიდან ავტორიტეტისადმი ბრძანებულ დამორჩილებაზე. ეს წინაპირობები გულისხმობს იმ ნაწილს, სანამ ინდივიდები შეაბიჯებენ რადიკალიზაციის პროცესში. როგორც შემთხვევათა შესწავლამ აჩვენა, მომავალი ტერორისტების უმრავლესობა ჩვეულებრივი ცხოვრებით ცხოვრობს, აქვთ ჩვეულებრივი კერძო და პროფესიული მიზნები და არ

გააჩნიათ ძალადობრივი ისტორიები. ტერორისტების რეკრუტირების უკვეთ გასაგებად, ეს მიმოხილვა ფოკუსირებულია ნებაყოფლობითი ვალდებულების წინაპირობაზე და ამტკიცებს, რომ ვალდებულებების თანდათან ზრდასთან ერთად, პირები შეიძლება ნებაყოფლობით შეიყვანონ ტერორისტულ ჯგუფებში.

თვითიდენტიფიკაცია არის საფეხური, რომლის დროსაც შიდა და გარე ფაქტორები ინდივიდის ჯიჰადის იდეოლოგიით დაინტერესებას იწვევს და მის [ჯიჰადის] პირდაპირ მიღებას განაპირობებს. ამ ფაზაში ისინი ეძებენ კონტაქტებს ისეთ ადამიანებთან, რომელთაც მსგავსი შეხედულებები გააჩნიათ.

ინდოქტრინაცია წინა საფეხურებისგან განსხვავებით უფრო მოკლე პროცესია. ამ შემთხვევაში უჯრედის (cell) წევრები ეთანხმებიან ჯიჰადის ინდოქტრინაციას და გადაწყვეტენ, რომ სურთ „წმინდა მებრძოლობა“ და ტერორისტული აქტების განსახორციელებლად ემზადებიან. (Nacos, 2016)

ალ-კაიდას იდეოლოგია გამოიხატება მის „ერთიან ნარატივში“, ახსნა-განმარტებების გამაერთიანებელ სტრუქტურაში, რომელიც მის მიმდევრებს აძლევს ემოციურად დამაკმაყოფილებელ ასახვას სამყაროს შესახებ. ალ-კაიდას ნარატივის გასაგებად, საჭიროა გაცნობთ მის იდეოლოგიურ ნაწერებს და პროპაგანდას. (Schmid, 2014)

ნაბიჯი პირველი: „ნაპერწკლის მიწოდება“

თავიანთი იდეოლოგიების ექსპორტისთვის, ექსტრემისტებმა ჯერ თავიანთი აუდიტორია უნდა გაზარდონ, რათა მგრძობიარე ინდივიდებამდე მიაღწიონ. პირველი რეკრუტირების ტაქტიკა არის გზავნილების ფართო სპექტრის გავრცელება პოტენციური რეკრუტების ყურადღების მიქცევის მიზნით. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის CTITF სამუშაო ჯგუფის ბოლო მოხსენების თანახმად, ინტერნეტის ტერორისტული მიზნებისთვის გამოყენების შესახებ, ეს კეთდება გამარტივებული გზავნილების გავრცელებით რთულ ადგილობრივ და საერთაშორისო სოციალურ, ეკონომიკურ და პოლიტიკურ საკითხებზე, როგორც წესი, პირდაპირი, ძალადობრივი გადაწყვეტით.

უმცროსი აუდიტორიის გათვალისწინებით, ბოლო ათწლეულის განმავლობაში გაჩნდა რეკრუტირების კამპანია, რომელიც ეფუძნება "Jihadi Cool" კონცეფციას, რომელშიც ექსტრემისტები იყენებენ პოპ კულტურის შთაგონებულ მედიას - რეპს,

ვიდეო თამაშებსა და კომიქსებს, სადაც წარმოდგენილია ძალადობრივი ექსტრემისტული ნარატივები.

ექსტრემისტული თემის ჰიპ-ჰოპ ვიდეოების გავრცელება ერთ-ერთი ყველაზე უცნაური, მაგრამ პოპულარული მოწოდებაა იარაღისკენ. ყველაზე ცნობილი მაგალითი, შეიხ ტერას ჰიპ-ჰოპ/დენსჰოლ ფუჟენი „Dirty Kuffar“ („Kuffar“ ნიშნავს ურწმუნოს), ჩამოიტვირთა მილიონობით კომპიუტერზე მთელს მსოფლიოში, მომხმარებლების მიერ დახატული ლექსებით, როგორცაა:

„Peace to Hamas and the Hezbollah,

OBL pulled me like a shiny star,

Like the way we destroyed them two towers ha-ha“.

სხვა წარმატებული მაგალითებია აბუ მალიკის, ყოფილი გერმანელი რეპერის, დესო დოგის სახელით ცნობილი ტრეკები, რომელმაც ისლამი მიიღო 2009 წლის ბოლოს. მისი ლექსებით, რომელიც გამოხს ამერიკული თვითმფრინავის თავდასხმებს პაკისტანში და ადიდებს მოწამეობის კონცეფციას, ცნობილია, რომ შთაგონებული იყო არიდ ოუკი, 21 წლის გერმანელი, რომელმაც მარტში ორი ამერიკელი სამხედრო მოსამსახურე მოკლა.

ასევე, პოპულარულია ჟიჰადისტებით შთაგონებული ვიდეო თამაშები. ერთ-ერთი მაგალითია ექსტრემისტული კიბერპროპაგანდის ვეტერანების გლობალური ისლამური მედია ფრონტის განვითარება, უფასო პირველი პირის მსროლელი თამაში სახელწოდებით "ბუშის დაჭერის ღამე". თამაშში მოთამაშებებს გზავნიან ყოფილ ამერიკელებზე „ნადირობის“ მიზნით. არანაკლებ საკამათო თამაშები მოიცავს ჰეზბოლას სპეცრაზმის სერიებს, რომელშიც მოთამაშეები ისრაელის თავდაცვის ძალებს უპირისპირდებიან.

მაგრამ ფილმების საშუალებით იმედოვნებენ, რომ კიდევ უფრო გააფართოონ თავიანთი აუდიტორია სხვა მედიის - მულტფილმების შექრით. ონლაინ ფორუმებზე ახალი მულტფილმი სახელწოდებით "ალ-კაიდა არაბეთის ნახევარკუნძულზე" გამოცხადდა და მალე გამოვა. როგორც სათაურიდან ირკვევა, ფილმი მიზნად ისახავს გაზარდოს ალ-კაიდაში რეკრუტატორების რიცხვი და იქცნენ „საწამლავად, რომელსაც სხვა სატელევიზიო არხები ჩვენს შვილებს გადასცემენ“.

ნაბიჯი მეორე: „ანთეთ ცეცხლი“

სხვა ონლაინ მედია, როგორცაა ფორუმები, ბლოგები და სოციალური მედია გამოიყენება ადამიანის ექსტრემისტული აზრების გასაძლიერებლად.

ამ ტიპის მედია ემსახურება ადამიანის რწმენის ლეგიტიმაციას და განმტკიცებას, რადგან ის მათ საშუალებას აძლევს დაუკავშირდნენ ერთნაირი მოაზროვნე, თვითშენარჩუნებული ადამიანების ვირტუალურ ქსელებს მთელს მსოფლიოში. ნიუ-იორკის პოლიციის დეპარტამენტის მოხსენების თანახმად, ეს ონლაინ არენები არის „ვირტუალური ექო კამერები“, რომლებიც მოქმედებენ როგორც რადიკალიზაციის ამარქარებლები (NYPD, 2019).

არსებობს ექსტრემისტული ფორუმის უამრავი მაგალითი, მათგან კი ყველაზე გამორჩეული არის ელექტრონული ქსელი al-Mujahden, რომელიც ცნობილი გახდა, როგორც პირველი ქსელი, რომელმაც გახსნა საკუთარი (ახლა ზედმეტი) Facebook გვერდი. კიდევ ერთი მაგალითია შუმუხ ალ-ისლამის ფორუმი, ძირითადად არაბულ ენაზე, მაგრამ ასევე გერმანულ და ინგლისურ ენებზე პოსტების სექციებით. გასულ თვეში მთავარი მედიის განხილვის საგანი გახდა ის ფაქტი, როდესაც მწერალმა უმარ ალ-ბასრავიმ ამერიკელი ტელეწამყვანის დევიდ ლეტერმანის სიკვდილის მოწოდებით პოსტი დაწერა.

მას შემდეგ, რაც ადამიანი შედის ასეთ ფორუმებზე, სხვადასხვა დისკუსიის თემა მას ფანატიკური მასალის უფრო ღრმა წყაროებისკენ მიმართავს. მაგალითად, ბევრი შეტყობინება გადაამისამართებს მომხმარებლებს სხვა ვებსაიტზე, სადაც ორგანიზებულია ექსტრემისტული ლიტერატურის ონლაინ ბიბლიოთეკა, ინტერვიუები და ლექციები ინგლისურ და არაბულ ენებზე. ერთი პოპულარული სტატია სათაურით „რატომ გვძულს ისინი?“ გვაძლევს საბაბს, თუ რატომ უნდა იბრძოლონ მუსლიმებმა ქრისტიანებისა და ებრაელების „ცარიელი რელიგიის“ წინააღმდეგ.

ასეთი ვებსაიტების შექმნით, შემუშავებითა და მონიტორინგით, ექსტრემისტებს შეუძლიათ შექმნან და შეკრიბონ თანამოაზრე პოტენციური ჯიჰადისტების ვირტუალური გლობალური საზოგადოება. ვრცელი ექსტრემისტული მასალის მიწოდების საშუალებით, ისინი ავითარებენ პიროვნების რადიკალიზაციის პროცესს. ასევე, მათ შეუძლიათ ონლაინ ურთიერთობების გაყალბებაც კი, რა გზითაც ისინი ძალადობას ახალისებენ. ფეისალ შაჰზადი, რომელიც ცდილობდა აფეთქებინა ავტომობილი თაიმს სკვერზე, უშუალოდ მსგავსი ფორუმის მეშვეობით დაკომპლექტდა.

ნაბიჯი მესამე: „ზიანის შემსუბუქება“

პირველ ორ ნაბიჯში ჩაძირვით, ადამიანთა მცირე უმცირესობა საბოლოოდ დაასრულებს რადიკალიზაციის პროცესს და აიღებს პასუხისმგებლობას მოქმედების განხორციელებაზე. ისინი დარწმუნებულები არიან, რომ მოქმედებები ღმერთის სახელით ხდება და მიმართულია ურწმუნოებისა და, ეგრეთ წოდებული, ურჯულო ადამიანების წინააღმდეგ, რომლებიც საკუთარი არსებობით სამყაროს შეურაცხყოფას აყენებენ. (Dornbierer, 2011)

ბავშვების რადიკალიზაცია

ბავშვების ტერორიზმში ჩართვა კიდევ ერთი პერსპექტივაა. ასე ისინი ძალადობის სამიზნეები ხდებიან, რომლებსაც რადიკალიზებული მიზნების გასაძლიერებლად იყენებენ. შეიარაღებულ თუ ტერორისტულ ოპერაციებში მონაწილე ბავშვების რაოდენობა მუდმივად იზრდება. UNICEF ხაზს უსვამს, რომ ბოლო წლების ერთ-ერთი ყველაზე სამწუხარო მოვლენა იყო მცირეწლოვანი ბავშვების ჯარისკაცებად გამოყენება. UNICEF-ის 2013 წლის ანგარიშის მიხედვით, 16 წლამდე ასაკის ათასობით ბავშვი იბრძოდა სხვადასხვა ქვეყნის ტერიტორიაზე მიმდინარე ომებში. ამის ერთ-ერთი მიზეზი არის მსუბუქი იარაღის გამრავლება, რომელიც ძალიან მარტივი გამოსაყენებელია. ჯარისკაც ბავშვებს აქვთ სხვა უპირატესობებიც: ისინი უფრო ადვილად აშინებენ და აკეთებენ ისე, როგორც ეუბნებიან.

არის გარემოებები, როდესაც შეიარაღებული, მათ შორის ტერორისტული ან ძალადობრივი ექსტრემისტული ჯგუფები, საზოგადოების მიერ აღიქმებიან დაცვის საშუალებებად სხვა ჯგუფის ან სახელმწიფოს მხრიდან ძალადობის საფრთხისაგან. ასეთ ვითარებაში, ოჯახები ხშირად ახალისებენ ბავშვებს ჯგუფში გასაწევრიანებლად. თუმცა, იმ შემთხვევებში, როდესაც არასახელმწიფო შეიარაღებული ჯგუფი მოსახლეობისთვის არაპოპულარულია ან ჯგუფი არ სარგებლობს ფართო გეოგრაფიული მხარდაჭერით, შეიძლება რთული გახდეს ზრდასრულთა ჩართვის პროცესი. ასეთ შემთხვევებში ბავშვების დაქირავება უფრო ადვილია ჯგუფებისთვის, რაც მიუხედავად შემცირებული მხარდაჭერისა, მათი ძალაუფლების ბაზის გაფართოებას უზრუნველყოფს.

მიუხედავად იმისა, რომ ტერორისტული და ძალადობრივი ექსტრემისტული ჯგუფები ბავშვების რეკრუტირებას აგრძელებენ ისევე, როგორც შეიარაღებული ჯგუფები

ბავშვებს ჯარისკაცებად აქცევენ, ისინი ასევე სულ უფრო ხშირად მიმართავენ ინოვაციურ და გაუმჯობესებულ მეთოდებს. გამოყენებული მეთოდები შეიძლება განსხვავდებოდეს მთელი რიგი ფაქტორების მიხედვით, მათ შორის ჯგუფში არსებული სიტუაციიდან და ბავშვის პოზიციიდან გამომდინარე. იძულებითი დაქირავება ჯერ კიდევ ფართოდ არის გავრცელებული, თუმცა ზოგიერთი ბავშვი შესაძლოა „ნებაყოფლობით“ შეუერთდეს ტერორისტულ და ძალადობრივ ექსტრემისტულ ჯგუფებს. ბავშვებისა და შეიარაღებული კონფლიქტების საკითხებში გენერალური მდივნის სპეციალურმა წარმომადგენელმა ცხადყო, რომ რეკრუტირების პროცესები ხშირად ხასიათდება როგორც იძულებითი, ასევე ნებაყოფლობითი ელემენტებით, რაც ასეთ განსხვავებებს უკიდურესად ართულებს. დაქირავება არასდროს უნდა განიხილებოდეს, როგორც ქვამარიტად ნებაყოფლობითი, რადგან ის ნაკარნახევია მრავალი ფაქტორით, როგორცაა გადარჩენის მცდელობა და სიღარიბის, დაუცველობის, მარგინალიზაციის ან დისკრიმინაციისგან დაცვის შესაძლებლობა.

ალ-კაიდა ძირითადად დიდი რაოდენობით ბავშვების იძულებით და ხშირად ძალადობრივ რეკრუტირებას ეწევა. სიღარიბეში მცხოვრები, მშობელთა მზრუნველობას მოკლებული და ქუჩის ბავშვები განსაკუთრებით დაუცველები არიან იძულებითი დაქირავების კამპანიების მიმართ. იქიდან გამომდინარე, რომ ალ-კაიდა ტერიტორიული კონტროლით სარგებლობს, მათი უფლებამოსილება შესაძლოა სკოლებზეც გავრცელდეს, რომლებშიც ბავშვებს ასწავლიან და ხელს შეუწყობენ „გაყიდვის“ და ჯგუფთან იდენტიფიკაციის პროცესებს.

ონლაინ კომუნიკაციის გამოყენება შედარებით ახალი საშუალებაა ტერორისტული და ძალადობრივი ექსტრემისტული პროპაგანდის გასავრცელებლად. ეს აფართოებს ჯგუფური შეტყობინების წვდომას პოტენციურ ახალწვეულებზე მთელს მსოფლიოში. ბავშვები, როგორც ინტერნეტის აქტიური მომხმარებლები, განსაკუთრებული რისკის ქვეშ არიან. კონკრეტული ვებსაიტები არეკლამებენ ჯგუფების არსებობას და ხშირ შემთხვევაში, მრავალი საიტი სხვადასხვა ენაზე შეიცავს სხვადასხვა შეტყობინებებს, რომლებიც კონკრეტულ აუდიტორიაზეა მიმართული. სოციალური მედიის პლატფორმები, მათ შორის ელფოსტა, ჩეთები, ელექტრონული ფოსტის ჯგუფები, შეტყობინებები, ვიდეოები და აპლიკაციები განსაკუთრებით პოპულარული რეკრუტირების ხელსაწყოებია, რომლებსაც ასევე შეუძლიათ გააადვილონ პერსონალიზაცია. ერთ-ერთი მეთოდი ეფუძნება იმ ფაქტს, რომ მოძალადე იგებს პირის ინტერესებს, რათა მოარგოს მიდგომას და ჩამოაყალიბოს ნდობა. მეორე მეთოდი რეპროდუცირებს „მიზანმიმართულ რეკლამას“: ინტერნეტის მომხმარებელთა ონლაინ ქცევის მონიტორინგით ჯგუფს

შეუძლია მათი პროპაგანდისადმი დაუცველი პირები გამოავლინოს და სამიზნე აუდიტორიას ნარატივი მოარგოს. (Crime, 2017)

ბოსტონის მარათონი

2013 წლის აპრილის ბოსტონის მარათონის დროს მომხდარი დაბომბვა ადგილობრივი ექსტრემისტების მხრიდან შეერთებული შტატებისთვის შეხსენებას წარმოადგენდა, რომელიც ტერორისტების მხრიდან მომდინარე საფრთხეს ასახავდა. აფეთქებამ ასევე ხაზი გაუსვა ონლაინ ტერორისტული პროპაგანდის მნიშვნელოვან გავლენას ახალი თაობაზე. ინტერნეტის ფლობა და სოციალური მედიის გამოყენება უფრო უნივერსალური ხდება, ამავდროულად, ტერორისტული ჯგუფების მცდელობები გამოიყენონ ახალი ტექნოლოგიები, გაცილებით იზრდება. ისინი იყენებენ არა მხოლოდ Facebook-ს, Twitter-ს, YouTube-ს, არამედ სხვადასხვა პლატფორმებს საკუთარი შეტყობინებების გასავრცელებლად და იმ მხარდამჭერების მოსაზიდად, რომლებიც ტერორისტების სამიზნე ქვეყნებში ცხოვრობენ. (behr, 2013)

ბოსტონის მარათონი ყოველწლიური მარათონული რბოლაა, რომელიც ტრადიციულად პატრიოტების დღეს, აპრილის მესამე ორშაბათს ტარდება და მსოფლიოს უძველეს ყოველწლიურ მარათონად ითვლება. თუმცა 2013 წლის მარათონი დღემდე ყველასთვის ტრაგიკულ დღესთან ასოცირდება. (Nacos, 2016)

ტერორისტული აქტების გაზრდილი რაოდენობის შედეგად, მარათონის დღეს პოლიცია ძალიან დიდი რაოდენობით იყო წარმოდგენილი. ისინი მკაცრად აკონტროლებდნენ დიდ ჩანთებს, რათა სავალალო შედეგები თავიდან აეცილებინათ, ამიტომ ღონისძიების დროს მათი შეტანა აკრძალეს. თუმცა მოსახლეობას მაინც შეეძლო თავისუფლად ემოძრავა ხელჩნთებით, შესაბამისად, მაშინ, როცა ორმა ახალგაზრდა კაცმა ფინიშის ხაზის სიახლოვეს თავიანთი ჩანთები სხვადასხვა ადგილას დააგდო, ამ შემთხვევისთვის ყურადღება არავის მიუქცევია. სადღესასწაულო განწყობა ჩაანაცვლა ტრაგედიამ. ფინიშის ხაზის სიახლოვეს ორი ბომბი აფეთქდა, რის შედეგადაც სამი ადამიანი დაიღუპა, ორასზე მეტი კი დაშავდა. (Nacos, 2016)

გამოძიების შედეგად, ფოტოების და სათვალთვალო კამერების დახმარებით, აფეთქებაში ეჭვმიტანილები ძალიან მალე ამოიცივნეს - ორი ძმა, 26 წლის ტამერლანი და 19 წლის ჯოხარ ცარნაევები, მუსლიმი ძმები, რომლებიც ამერიკის

შეერთებულ შტატებში წლების წინ ჩამოვიდნენ თავიანთ ჩეჩენ მშობლებთან ერთად და მას შემდეგ ბოსტონის მიდამოებში იზრდებოდნენ. (Nacos, 2016)

უფროსი ძმა, სროლის შედეგად დაიღუპა, ხოლო გადარჩენილმა ტერორისტმა ჯოხარ ცარნაევმა, სამართალდამცავებს განუცხადა, რომ ის და მისი ძმა შთაგონებული იყვნენ ანვარ ალ-ავლაკის რადიკალური ონლაინ ქადაგებით. (Nacos, 2016)

ბევრი რამ მისტიურად დარჩა ცარნაევი ძმების ერთი შეხედვით კარგად ადაპტირებული ბოსტონელებიდან დაუნდობელ ექსტრემისტებად გარდასახვის პროცესში. გამოძიებამ გამოავლინა, რომ ტამერლანი რადიკალური ისლამით დაინტერესდა და საბოლოოდ თავი მიუძღვნა ჯიჰადს იმ საზოგადოებაში, რომელმაც კარი გაუღო მის ოჯახს მას შემდეგ, რაც ისინი ძალადობას ჯერ ჩეჩენეთიდან და შემდეგ დაღესტნიდან გამოექცნენ. ჯიჰადისტური პროპაგანდა ინტერნეტში იყო გავრცელებული, რომელმაც ტამერლენის რადიკალიზაციას ხელი შეუწყო. (Nacos, 2016)

გაურკვეველი რჩება ტამერლან ცარნაევის რადიკალიზაციის სრული დეტალები. ამ ბოლო დროს განვითარებულმა მოვლენებმა აჩვენა, რომ მიუხედავად იმისა, რომ ბოსტონის დაბომბვის ძირითადი სტიმული იყო ალ-კაიდას მიერ გამოქვეყნებული რადიკალური სალაფიტური ჯიჰადისტური ლიტერატურა, ტამერლანი ასევე ჩაფლული იყო სხვა ექსტრემისტული მემარჯვენეების იდეოლოგიებში.

მიუხედავად იმისა, რომ ჯოხარი აქტიური იყო Twitter-ზე და ხშირად აზიარებდა საკუთარ ცხოვრებას თუ აზრებს, ტამერლანის შესახებ საკმაოდ ცოტა რამ არის ცნობილი.

26 წლის ინჟინერიის სტუდენტი, რომელსაც უყვარდა კრივი, ტამერლანმა, როგორც ჩანს, აშშ-ის ხელისუფლების ყურადღება წინა შემთხვევით მიიპყრო. ეჭვები ეხებოდა ტამერლანის უცნაურ აქტივობას ტერორისტულ საიტებსა და პროპაგანდისტული მესიჯების გავრცელებას სხვადასხვა სოციალურ ქსელში.

შეიძლება ითქვას, რომ ტამერლანის სექტანტური ტენდენცია ინტერნეტში მისი იდეების ძიებით განმტკიცდა. როდესაც გაქრა მისი ოცნება ჰარვარდში სწავლაზე, მან სხვა გატაცების ძებნა დაიწყო. მისთვის წარმოშობის ადგილს უზომოდ დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა, შესაბამისად მიუღებლად თვლიდა ამერიკაში ცხოვრების ფაქტს. ის ბევრს კითხულობდა და ეძებდა ინტერნეტში, სტუმრობდა ისეთ საიტებს, როგორიცაა „ჩეჩენეთის კავკაზის ცენტრი“, რომელიც ჯიჰადისტურ იდეოლოგიას ემყარება. ამავდროულად, უყურებდა არაერთ რადიკალური იდეოლოგიის მქონე

ფილმს, მათ შორის შეტევებს მუსლიმ ბავშვებზე, რომლებიც ომის მსხვერპლს წარმოადგენდნენ და ასევე ფილმებს 11 სექტემბრის შესახებ, რომელშიც ხაზგასმული იყო, რომ ამ ყველაფრის ორგანიზებაში ამერიკის მთავრობა და მისი მოკავშირეები მონაწილეობდნენ.

საინტერესოა, რომ BBC- მ და Wall Street Journal- მა ცოტა ხნის წინ აღმოაჩინეს ცნობები იმის შესახებ, რომ ტამერლან ცარნაევმა(რომელიც მართალია, სალოფიანი ჯიჰადისტური მოტივით იყო ბოსტონის თავდასხმის დაწყებამდე) დეტალურად შეისწავლა მემარჯვენე იდეოლოგია. ტამერლანი ხშირად ზრუნავდა ასაკოვან ხალხზე, მათ შორის დონალდ ლარკინგზე.

ამავდროულად, ტამერლანის 6 თვიანმა მოგზაურობამ დალესტანში უდავოდ ხელი შეუწყო მის რადიკალიზაციას, რადგან ამ პერიოდში იგი ცნობილ სალაფიტებს შეხვდა, ვისთანაც თავისუფლად საუბრობდა ჯიჰადის შესახებ. მისი რადიკალიზაცია მაშინ დაიწყო, როდესაც დედა შეევედრა მას უფრო რელიგიური გამხდარიყო, რათა შეეწყვიტა ალკოჰოლისა და ნარკოტიკების მოხმარება. შედეგად კი, ტამერლანი იმდენად ჩაუფლო რელიგიაში, რომ იგი ოჯახის წევრებს აღიზიანებდა და დედას ჰიჯაბის ტარებასაც კი მოუწოდებდა. (behr, 2013)

ცარნაევებმა ინტერნეტის მეშვეობით შეისწავლეს სალაფისტური ჯიჰადისტების პროპაგანდისტული ვიდეოები, მათ შორის მიიღეს ინფორმაცია ისლამური ხალიფატის აღდგენის გლობალური წმინდა ომის შესახებ. მათ იპოვეს არაბეთის ნახევარკუნძულზე ალ-კაიდას პროპაგანდისტული ჟურნალი Inspire (AQAP). ჯობარ ცარნაევმა, რომელიც პატიმრობაში იმყოფება, გამომძიებლებს განუცხადა, რომ მან და მისმა უფროსმა ძმამ გაბჭურისგან ბომბების დამზადება ონლაინ ჟურნალი „Inspire“-დან ისწავლეს, რომელიც იემენის ალ-კაიდას არაბეთის ნახევარკუნძულზე (AQAP) გამოქვეყნდა.. (Scott, 2019)

„Inspire“ არის ერთ – ერთი ინგლისურენოვანი გამოცემა ჯიჰადის შესახებ. ჟურნალში ხშირად ვხვდებით შემდეგ ფრაზებს: „ამერიკელები აპირებენ ომს ისლამისთვის“. ყველაზე მნიშვნელოვანი სიახლე იყო ჯიჰადისკენ ნაქვების შერწყმა ტერორიზმის პრაქტიკასთან.

AQAP– მა Inspire– ის გამოცემა 2010 წელს დაიწყო და მის პირველ ნომერში შედიოდა დღეს უკვე სამარცხვინო სტატია სახელწოდებით „გააკეთე ბომბი დედას სამზარეულოში“, რომელშიც მითითებული იყო, რომ მოძალადე ჯიჰადისტებს უნდა გამოეყენათ სამზარეულოში ჩვეულებრივ ნაპოვნი მასალები, მაგალითად გაბჭურა. ანალიტიკოსების ვარაუდით, ძმები ცარნაევები შესაძლოა ამ სტატიით იყვნენ შთაგონებულნი. „Inspire“-ის 2013 წლის გაზაფხულის გამოცემა შეიცავს

ინსტრუქციას, თუ როგორ უნდა გამოიწვიო ავტოსაგზაო შემთხვევები, "ჩვენ ყველანი ვეთანხმებით, რომ ურწმუნოებმა არასწორი გზა აირჩიეს", - ნათქვამია სტატიაში. (Khan, 2013)

ჯოხარის მეგობრების თქმით, ისინი მასსა და მის ძმას იცნობდნენ, როგორც ჩვეულებრივ ბიჭებს. მაგრამ ერთი შეხედვით ჩვეულებრივი ბიჭები საბოლოოდ არ აღმოჩნდნენ ყველას მსგავსი. აღწერილი იყო, რომ ტამერლანი იყო ნიჭიერი, თუმცა დროთა განმავლობაში, წარმატებული ახალგაზრდა შეიცვალა. ასაკის მატებასთან ერთად მან დაიწყო ურთიერთობა არასწორ ადამიანებთან და ალკოჰოლური სასმელებისა და მოსაწვევის აქტიური მომხმარებელი გახდა. ტამერლანის დედა შეშფოთებული იყო შვილის ქმედებებით და მას მოუწოდებდა, რომ უფრო ჩართულიყო ისლამის სწავლებაში. ისლამის უფრო ყურადღებით გაცნობის შემდგომ მისი ბუნება იცვლება, მიუხედავად იმისა, რომ ამერიკამ მას ახალი სახლი და კარგი გარემო უბოძა, ნელ-ნელა უფროსი ძმა ქვეყნის ღირებულებებს დაშორდა და თავს უცხოდ გრძნობდა, რადგან მიაჩნდა, რომ აქაურები მას ვერ უგებდნენ. (Scott, 2019)

რაც შეეხება ტამერლანის უმცროსს ძმას, ცუდი აკადემიური მოსწრების გამო მან დაკარგა ფინანსური დახმარება დარტმუთის მასაჩუსეტსის უნივერსიტეტში. ის ჯერ კიდევ სტუდენტი იყო, როდესაც დაწერა: "წელს ძალიან ბევრი ახლო ნათესავი დავკარგე. სტრესს ვერ გავუმკლავდი და სწავლა ვერ გავაგრძელე. ჩემი ნათესავები ცხოვრობენ ჩეჩნეთში, რუსი ჯარისკაცების მიერ ოკუპირებულ ტერიტორიაზე, რომლებიც ტერორიზმის ბრალდებით უდანაშაულო ადამიანებს იტაცებენ". ამ წერილის გამოქვეყნებიდან რამდენიმე დღეში, ის წერდა თავის მეგობარს, რომ ჭიჭადის მომხრეების აზრით, არსებობს მოკლე გზა- მოწამეობა. ასევე ამბობდა, რომ მას ჰქონდა გეგმა და ამის შესახებ მოგვიანებით უამბობდა.

პროკურორები ირწმუნებიან, რომ ის იყო თვით რადიკალიზებული ჭიჭადისტი, რომლის ლეპტოპშიც არაერთი პროპაგანდისტული ჟურნალი და წიგნი იყო გადმოწერილი, მათ შორის კი, აღსანიშნავია, წიგნი სახელად "შეუერთდი ქარავანს" რომლის ავტორიც ალ-კაიდას დამფუძნებელი წევრი და ჭიჭადის „მამა“, იმამ აბდულა აზზამი გახლდათ.

ძმების აუდიო კოლექციაში შედიოდა ალ-კაიდას პროპაგანდის ოსტატის ანვარ ალ-ავლაკის ჩანაწერები, აშშ-ში დაბადებული იემენის სასულიერო პირის გამოსვლები და ალ-ავლაკის YouTube- ის ზოგიერთი ვიდეო. (O'Neill, 2015)

ძმები ცარნაევები წარმოადგენდნენ ინტერნეტ პრპაგანდის მსხვერპლებს, რომლებიც შთაგონებულნი იყვნენ შემდეგი ფრაზებით: მუსლიმები ვალდებულნი

არიან ჩაერთონ ჭიჭადში; ურწმუნოების მკვლელობა გამართლებულია, თუ მუსლიმებს დევნიან; და ყველა მოწამე ჭილდოვდება სამოთხეში განსაკუთრებული ადგილით. "ტერორიზმში წასასვლელად", ახალწვეულს აღარ სჭირდება გამგზავრება სასწავლო ბანაკში, ახლა უკვე მას შეუძლია ტერორიზმის შესახებ სოციალური ქსელებიდანაც შეიტყოს - თქვა მეთიუ ლევიტმა, რომელიც ვაშინგტონის ახლო აღმოსავლეთის პოლიტიკის ინსტიტუტში ანტიტერორისტული და დაზვერვის პროგრამას ხელმძღვანელობს.

ცარნაევების რადიკალიზაცია მოხდა ონლაინ ფორუმების საშუალებით, რომლებიც სამომავლო შეთქმულებებს ალ-კაიდა ხელმძღვანელობით განიხილავენ. გაუცხოებული პირები ამ საზოგადოებასთან კავშირს ამყარებენ, რის შემდგომაც ამ ციკლის შეწყვეტა უკვე შეუძლებელი ხდება. ეს არის საკმაოდ მარტივი გზა ახალი წევრების მოსაძებნად, ვინაიდან ამ საიტებს ძირითადად ისეთი ახალგაზრდები სტუმრობენ, რომლებსაც უნდათ სამყაროს უკეთესობისკენ შეცვლა ან სამშობლოს გადარჩენა.

ძმები ცარნაევები, უკმაყოფილო და მარტონი, მოქმედებდნენ თავიანთი ძალადობრივი მრწამსის მიხედვით, რომელსაც ჟურნალი Inspire უწყობდა ხელს და მთავარ როლს ასრულებდა 2013 წლის მაისის გამოცემაში.

დასკვნა

საბოლოოდ, შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ონლაინ პროპაგანდა არის ერთ-ერთი ყველაზე მარტივი და გამართლებული გზა ადამიანების რადიკალიზაციისა და ახალი წევრების მოზიდვის კუთხით. ზემოთ ნახსენები შემთხვევის შედეგად, უკვე მარტივი მისახვედრია, თუ რატომ არის ონლაინ პროპაგანდა ყველაზე მარტივი გზა ადამიანების რადიკალიზაციის პროცესში და რა ტრანსფორმაციას იწვევს ეს ყველაფერი პიროვნებათა ფსიქიკაში.

შეგვიძლია ვთქვათ, რომ როგორც ალ-კაიდას, ასევე სხვა ორგანიზაციების ან ინდივიდუალური აქტორების პროპაგანდისტული მესიჯები საკმაოდ სახიფათოა. ამ ქეისების შესწავლის საშუალებით, ცხადი გახდა, თუ როგორ შეიძლება ონლაინ პლატფორმის მეშვეობით, რადიკალიზაციის პროცესი წარიმართოს. მაგალითად, ბოსტონის მარათონის ტერაქტი დღემდე ყველას ნათლად ახსოვს, რადგან ეს არის პროპაგანდისა და ადამიანების გაუცხოების შედეგი. როდესაც მარტო გრძნობ თავს და განერიდები საზოგადოებას, სწორედ მაშინ ტერორისტული ორგანიზაციების

ონლაინ ბლოგები თავს გაგრძნობინებს „ღმერთად“, მისაბაძ ადამიანად, რომელიც მაგალითი ხდება სხვებისთვის, რადგან მას აქვს მისია, რათა განმინდოს სამყარო „უხამსი“ ადამიანებისგან.

ონლაინ ჯგუფები საშუალებას აძლევენ ამ ადამიანებს ცხოვრების მიზანი დაიბრუნონ, არ მიეცენ სასონარკვეთილებას და დაიჭერონ, რომ მათ შეუძლიათ სამყაროს უკეთესობისკენ შეცვლა, შესაბამისად ინტერნეტ პროპაგანდა არის ყველაზე მარტივი მეთოდი, რომ რაც შეიძლება მეტი ადამიანი ჩაერთოს ტერორისტულ საქმიანობაში.

გამოყენებული ლიტერატურა:

- Awan, A. N. (2010). "The Virtual Jihad: An Increasingly Legitimate Form of Warfare. .
- behr, I. v. (2013). Radicalisation in the digital era. .
- Chuck Goudie, B. M. (2021, July 30). Al Qaeda launches 1st public campaign in 4 years to encourage lone wolf terrorist attacks. Retrieved from ABC: <https://abc7chicago.com/al-qaeda-terrorism-terrorist-attack-inspire-magazine/10918191/?fbclid=IwAR26SFLzhY5ujKeVYeefNDRQ7A00Bbexs5G6SgnspkqKK5JnFsFn3pwDmlo>
- Crime, U. N. (2017). Handbook on Children Recruited and Exploited by Terrorist and Violent Extremist Groups: The Role of the Justice System. Vienna: : English, Publishing and Library Section, United Nations Office at Vienna.
- Dornbierer, A. (2011). How al-Qaeda Recruits Online. Retrieved from The Diplomat: <https://thediplomat.com/2011/09/how-al-qaeda-recruits-online/>
- Khan. (2013). The Magazine that "Inspired" the Boston Bombers. Retrieved from Frontline. .
- Kull, S. (2009). Public Opinion in the Islamic World on Terrorism, al Qaeda, and US Policies. (World Public Opinion Organization, College Park: University of Maryland.
- Nacos. (2016). terrorism and counterterrorism. .
- O'Neill. (2015). The 13th Juror: The radicalization of Dzhokhar Tsarnaev. Retrieved from CNN.
- Report, P. S. (2013, August 13). Al Qaeda fighters planning and coordinating attacks on secret chat rooms and internet message boards. Retrieved from NEW YORK POST: <https://nypost.com/2013/08/15/al-qaeda-fighters-planning-and-coordinating-attacks-on-secret-chat-rooms-and-internet-message-boards/>
- Schmid, A. P. (2014). Al-Qaeda's "Single Narrative" and Attempts to Develop Counter Narratives: The State of Knowledge.
- Scott, P. (2019). The Tamerlan Tsarnaev Case: The Nexus of Psychopathology and Ideology in a Lone Actor Terrorist.
- Seib, P. (2008). The Al Qaeda Media Machine. Military Review .
- Tuman, J. S. (2010). Communicating Terror: The Rhetorical Dimensions of Terrorism.
- Weimann, G. (2006). Terror on the Internet: The New Arena, the New Challenges. Washington, D.C: Institute of Peace Press.